

ONDERWERP   Ontwikkelingen warmtetransitie
DATUM   28-08-2023
VAN   Huib van Essen
AAN   Commissie M&M
TELEFOONNUMMER   0643246374 (Noëlle Peters Sengers)
TEAM   PL1

Inleiding

In het streven naar een klimaatneutrale energievoorziening binnen de provincie Utrecht, speelt de warmtetransitie een belangrijke rol; het verwarmen van woningen en andere gebouwen beslaat 42 procent van de totale energievraag in de provincie. Nu wordt deze vraag nog grotendeels ingevuld met aardgas. De opgave is om de warmtevraag zoveel mogelijk te beperken en over te stappen op duurzame bronnen. In het coalitieakkoord is de warmtetransitie als belangrijk thema benoemd, maar de nadere uitwerking daarvan moet nog plaatsvinden. Deze memo gaat in op enkele actuele ontwikkelingen en hoe de provincie daar vanuit het reeds vastgestelde beleid op inspeelt. Eén van de ontwikkelingen is de voorgenomen Wet Collectieve Warmte en de mogelijke rol van de provincie Utrecht in een warmtebedrijf. Tevens is een overzicht bijgevoegd van wijkgerichte aanpakken in de provincie. Hiermee wordt invulling gegeven aan de toezegging tijdens de commissie M&M op 14 juni 2023.

Warmtenetten

Een [warmtenet](#) is één van de opties om woningen te voorzien van duurzame warmte. Ze lijken een essentieel onderdeel te worden van de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Landelijk is het streven om voor 2030 in de bestaande bouw 500.000 extra aansluitingen op een warmtenet te realiseren. Op de langere termijn zal, afhankelijk van diverse ontwikkelingen, naar verwachting circa 10 tot 30% van alle woningen op een warmtenet zijn aangesloten. Dit aandeel lijkt ook reëel voor de provincie Utrecht. Om het draagvlak voor warmtenetten te vergroten, is er een Wet Collectieve Warmte in de maak. Minister Jetten heeft de Kamer recent met een [brief](#) geïnformeerd over de voortgang. Deze wet, zo is de insteek, verplicht op termijn een publiek meerderheidsbelang in een warmtebedrijf. Bijgevoegd vindt u meer informatie over deze wet. De regionale of lokale situatie bepaalt welke schaal de juiste is voor een warmtebedrijf en het is aan de publieke aandeelhouders om daar keuzes in te maken. Voor het bundelen van expertise, het delen van risico's en opbouwen van voldoende uitvoeringskracht ligt het voor de hand dat veel nieuwe publieke warmtebedrijven op regionale of provinciale schaal zullen ontstaan, aldus de Minister. De provincies hebben in IPO-verband afgesproken hierin een aanjaagfunctie te vervullen. Er loopt momenteel een verkenning naar scenario's om het publiek meerderheidsbelang in de provincie Utrecht te organiseren. De verkenning sluit aan op de uitkomsten van het [onderzoek](#) naar mogelijkheden om als provincie Utrecht met financiële instrumenten de energietransitie te versnellen (initiatiefvoorstel PS). Hieruit kwam naar voren dat de provincie in ieder geval een rol van betekenis kan vervullen door de oprichting van en deelname in een provinciaal warmtebedrijf dat zich richt op de ontwikkeling van nieuwe warmtenetten in de bestaande bebouwde omgeving, omdat juist voor deze netten het bundelen van expertise en het spreiden van risico's relevant is. Met de verkenning worden kansen en risico's voor een dergelijk warmtebedrijf onderzocht. De verkenning brengt ook in beeld in hoeverre een provinciaal warmtebedrijf van belang is voor het uitbreiden van bestaande warmtenetten en welke rol een netbeheerder of een partij als Energie Beheer Nederland (EBN) in een provinciaal warmtebedrijf zou kunnen spelen. Begin volgend jaar wordt u geïnformeerd over de uitkomst van de verkenning en de vervolgstappen.

Warmtegemeenschappen

In de [Kamerbrief](#) kondigt de Minister verder aan dat zijn voornemen is dat ook warmtegemeenschappen als warmtebedrijf kunnen gaan optreden. Warmtegemeenschappen zijn lokale coöperaties zonder winstoogmerk. Hij stelt dat warmtegemeenschappen significant kunnen bijdragen aan de groei van duurzame warmtenetten en de maatschappelijke betrokkenheid daarbij. Om deze ontwikkeling te stimuleren, wil de Minister starten met een pilot voor een revolverend fonds zodat energiecoöperaties de ontwikkelfase van een nieuw warmtenet kunnen financieren.

De rol van warmtegemeenschappen is ook onderdeel van de provinciale verkenning naar scenario's, zoals benoemd in de vorige paragraaf. Daarnaast heeft de provincie Utrecht een intensieve samenwerking met Energie van Utrecht en de Natuur- en Milieu Federatie Utrecht. Mede dankzij een provinciale subsidie helpen zij in de provincie Utrecht lokale initiatieven zoals energiecoöperaties op weg die met een warmteproject aan de slag willen. Hiervoor zijn beide organisaties dit jaar gezamenlijk met het [Servicepunt Energie](#) gestart. Het servicepunt richt zich op informatie verstrekken en het opstarten van energiecoöperaties/bewonerscollectieven. Voor het uitvoeren van onderzoeken naar de technische en financiële haalbaarheid van een kleinschalig warmtenet of het betrekken van de buurt bij de warmte-oplossing, kan een energiecoöperatie bij de provinciale subsidie aanvragen. Momenteel wordt in overleg met de betrokken partijen bekeken of dit instrumentarium voldoet.

Regierol gemeenten

Als regisseur van de warmtetransitie is het aan gemeenten om in afstemming met belangrijke stakeholders als de netbeheerder en de woningcorporaties, per buurt te bepalen of een warmtenet of een andere oplossing het meest passend is. In de Transitievisies Warmte (TVW) hebben gemeenten daarvoor de eerste richting bepaald, maar de concreetheid van deze visies loopt erg uiteen, zo constateert minister De Jonge in een recente [brief](#) aan gemeenten.

De constatering is gebaseerd op een nadere analyse van de TVW's door het Planbureau van de Leefomgeving. Deze nadere analyse is een vervolg op een eerste inventarisatie door BZK en VNG waarover de commissie Milieu & Mobiliteit met een [memo](#) is geïnformeerd. De constatering dat de concreetheid van TVW's erg uiteenloopt, geldt ook voor de TVW's uit de provincie Utrecht en is onderwerp van gesprek binnen de RES-regio's.

Het onderwerp warmtetransitie kan daar de komende jaren meer aandacht krijgen, omdat er vanuit het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) voorzien is in regionale [ondersteuning](#). In de provincie Utrecht is de inzet van deze ondersteuning gekoppeld aan de RES-regio's om geen extra overlegstructuur op te hoeven zetten. In de praktijk betekent dit dat de RES-regio's vanaf dit najaar over meer mogelijkheden beschikken (qua capaciteit en financiële middelen) om de voortgang van de warmtetransitie te bevorderen.

Als actieve deelnemer aan de warmtetafels ondersteunt en adviseert de provincie de regio bij relevante vraagstukken, zoals het in beeld brengen en benutten van warmtebronnen, de afstemming met het elektriciteitssysteem en de monitoring van de warmtetransitie. Ook ondersteunt en adviseert de provincie individuele gemeenten bij het uitvoeren van hun warmteplannen. Op 22 november vindt er een informatiesessie voor uw Staten plaats over de warmtetransitie en rol daarin van verschillende warmtebronnen, waaronder groen gas.

Wijkgerichte aanpakken

Na het opstellen van een Transitievisie Warmte gaan gemeenten aan de slag met wijkgerichte aanpakken, zo is afgesproken in het Klimaatakkoord. De minister roept gemeenten op om voor eind 2023 meer duidelijkheid te geven over in welke wijken deze collectieve aanpakken (isolatie-aanpak, warmtenet of all-electric) voor 2030 plaats gaan vinden en in welke gebieden geen collectieve aanpak is voorzien. Meer helderheid over tijdsplan en strategie, is van belang voor de business case van warmtenetten, het voorkomen van netcongestie op het laagspanningsnet en voor het handelingsperspectief van gebouw-eigenaren, aldus de Minister in zijn [brief](#).

Als provincie ondersteunen we gemeenten bij het opstellen en uitvoeren van wijkgerichte aanpakken door het actief delen van kennis en het beschikbaar stellen van subsidie. Een lijst met wijkgerichte aanpakken is toegevoegd als bijlage, waarbij het wel van belang is om op te merken dat er daarbinnen een grote variatie is. Zo kan een wijkaanpak zich richten op isolatie of juist op het benoemen van de meest geschikte warmte-oplossing. Verder kan er naast wijkgerichte aanpakken ook sprake zijn van een gemeentebrede of doelgroepgerichte aanpak. De lijst is daarmee geen volledige weergave van alle inspanningen om woningen aardgasvrij of aardgasvrij ready te krijgen. Omdat in de verduurzaming van woningen isoleren centraal staat, onderzoekt de provincie momenteel samen met gemeenten of het wenselijk is om voor het opschalen van de isolatie-aanpak een Energie Diensten Centrum op te richten. Dit gezamenlijke centrum kan onder meer gestandaardiseerde aanpakken en templates ontwikkelen, een databestand en klantvolgsysteem opzetten en beheren en als intermediair voor marktpartijen optreden. In november verwacht ik u nader te kunnen te informeren over dit onderzoek.

Tot slot

In deze memo is weergegeven welke activiteiten de provincie nu onderneemt om de warmtetransitie te ondersteunen. De nadere concretisering van het coalitieakkoord moet nog plaatsvinden, waardoor de uitwerking daarvan op de provinciale steun aan de warmtetransitie nog niet in deze memo kon worden opgenomen.

Bijlagen:

1: Toelichting Wet Collectieve Warmte

2: Overzicht wijkgerichte aanpakken